

KORONAVİRÜS (COVID-19) SALGINI VE AİLE İLETİŞİMİ

The Effect Of Coronavirus (Covid-19) Disease And Family Communication

Reference: Dilber, F. (2020). "Koronavirüs (Covid-19) Salgını Ve Aile İletişimi", International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal, (Issn:2630-631X) 6(33): 1203-1218.

Dr. Öğretim Üyesi Fadime DİLBER

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Yunus Emre Yerleşkesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu, Karaman/Türkiye

ÖZET

Koronavirüs (COVID-19) pandemisinin yaşamımızda birçok değişikliğe neden olduğunu söyleyebiliriz. Bunlardan biride aile iletişiminde meydana gelen değişim olduğunu söyleyebiliriz. Bu çalışmada Betimsel araştırma yöntemi ve nicel araştırma yöntemlerinden birisi olan anket tekniğinden yararlanılan çalışmada elde edilen bulgular ve sonuçlardan ilki; Covid-19 salgınının aile iletişimini etkilediği, Erkek katılımcıların salgın sürecinde aile içi şiddet yaşandığını ve bu süreçte bazı ailelerin ev ortamında farklı etkinliklerle aile iletişimini güçlendirdiği, 46-60 yaş grubu ise salgın sürecinin ailede tartışmalara neden olduğunu, aile bireylerinin birbirlerine tahammül edemez olduğu, 61 yaş ve üzeri katılımcılar salgın sürecinde evde geçirilen sürede ailelerde kavga ve anlaşmazlıklara neden olduğu, 18-30 yaş grubu katılımcılar ise, salgın süreci aile iletişimi açısından olumlu kazanımların olduğu, aile iletişiminin geliştiği ve aile bireyleri evde farklı etkinliklerle iletişimlerini daha da güçlendirdiği görüşündedirler. Demografik değişkenler arasında anlamlı farklılıklar oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Aile İletişimi, İletişim, Covid-19

ABSTRACT

We can say that the coronavirus (COVID-19) pandemic causes many changes in our life. We can say that one of these is the change in family communication. In this study, the first of the findings and results obtained in the study, which was used the descriptive research method and the survey technique, which is one of the quantitative research methods; Covid-19 pandemic affects family communication, male participants experience domestic violence during the epidemic process and some families strengthen family communication through different activities in the home environment, while the 46-60 age group causes controversy in the family environment, family members cannot tolerate each other, 61 Participants aged 18 and over are of the opinion that they cause quarrels and disagreements in families during the epidemic period, and participants in the 18-30 age group believe that the outbreak process has positive gains in terms of family communication, family communication has improved and family members have further strengthened their communication with different activities at home. There are significant differences between demographic variables.

Keywords: Family Communication, Communication, Covid-19

1. GİRİŞ

İletişimsizlik imkânsızdır. Bireylerin tüm hayatının iletişime dayandığını söyleyebiliriz. Bireyler doğuşuyla birlikte iletişim ağının içine kendini bulur ve hayatının sonuna kadar devam eder. Bireyin, kendini iletişimden soyutlaması mümkün değildir diyebiliriz(Çalışkan ve Aslanderen, 2014:264).

İletişim hayatımızın ayrılmaz bir parçası olduğu için, etkili bir iletişim yeteneği aile fonksiyonunun temelini oluşturmaktadır. İletişim, ailenin işlevlerini yerini getirmek, aile bireylerinin kişisel ihtiyaçlarını karşılamak ve toplumsal hedeflerine ulaşmak için gerekli olduğu söylenebilir(Rose, 1994:95-96). Aile içinde olumlu iletişimin varlığı, aile üyelerinin birbirlerini anlamalarını sağlar ve aralarında kuvvetli bir bağ oluşturur. Aile içi iletişimin kalitesi, diğer kişilerle ilişkilerini de olumlu yönde etkiler. Bu durum aile bireylerinin anlama, birlikte karar verme, tolerans ve sevginin olduğu, sağlıklı iletişimin var olduğu ailelerde sağlıklı iletişim kurabilen ailelerde kriz ve stres ile baş etmenin kolaylaştıracağı ifade etmektedir(Washington, 2001:28-33).

Aileler yapıları gereği küçük ve samimi olmaları açısından bireylerin belli davranış kalıplarını öğrendikleri alan olmaktadır(Evirgen, 2010:1).

Aile kurumunun temelinde aile bireylerinin etkileşimi, iletişimi ve gelişimi yatmaktadır. İnsanların hayatında çok önemli işlevleri olan aileyi diğer sosyal gruplardan ayıran özelliği ise bireyleri arasında var olan iletişimin derinliğidir(Çalışkan ve Aslanderen, 2014:264).

Aile, etkileşimin yoğun olarak yaşandığı birincil grup olduğu bilinmektedir. Bireyler varlıklarını ve yaşamlarını birbirleriyle bağımlı ve birbirleri ile ilişki içinde sürdürürler. Sosyal ilişki, bireyler ve gruplar arasında cereyan eden etkileşim bağı olarak tanımlanabilir(Görgün-Baran, 2004:32). Aile, bireylerin sosyo-kültürel gelişimini sağlamaktadır. Bu aile kurumunun en temel işlevidir. Bu işlevi yerine getirebilmesi için de iyi bir aile içi iletişime ihtiyacı vardır (Karadağ, 2015:34).

“Aile içi iletişim, bireyler arası iletişim ve kuşaklar arası iletişim akla gelmektedir” (Görgün-Baran 2004: 31). Bu bağlamda ailesiyle ve aile bireyleriyle iletişim kurmaya başlamaktadır (Kırık, 2014: 337). Aileyi teşkil eden bireyler ve bunların rol ve statülerinin gelişimlerinin sağlandığı bir kurumdur. Aile ortamı, ebeynler anlayışlı, paylaşımlı ve yardımlaşmayı gerektiren davranışlar aile içi iletişim ile gerçekleşmektedir. Bu bağlamda iyi bir aile, bireyleri anlaması, ortak aktivitelerin paylaşımı, görüş birliğinin oluşması için iyi bir iletişim gereklidir (Çakmak ve Koçyiğit, 2017:1).

Aile içi ilişkilerin düzenlenmesinde, uyumun sağlanması, çatışmanın çözüme ulaştırılabilmesi için temel öğeyi iletişim oluşturmaktadır (Giddens, 1997:179). Aile içinde eşlerin birbirleri arasındaki ilişkileri, anne-baba olarak çocukları ile olan ilişkileri, bizzat iletişimin kendisini oluşturmada ve aile içi iletişim adını almaktadır(Görgün-Baran, 2004: 34). Aile içi iletişim çocuğun kişiliğinin gelişiminde etkilidir” (Şahin ve Aral, 2012: 62). Güçlü ve sağlıklı ailelerin en önemli özelliklerinden biri, sağlıklı iletişim konusundaki yetenekleridir. Sağlıklı aileler birbirleriyle daha açık, daha net, daha sık ve doğrudan iletişime geçerler. Birbirlerini dinlerler ve birbirlerini doğru olarak anlarlar(Canel, 2012:10).

“Aile içi iletişim temelde bir kişilerarası iletişim sürecidir. Fakat birbirlerini yakından tanımaları, daha derinlikli ilişkiler kurmaları, daha yoğun duygular yaşamaları sebebiyle aile içi iletişim, kişilerarası iletişim tanımına daha uygundur. Yani birbirlerine karşı rolleri ve maskeleri bir kenara bırakmış, doğrudan benlikleri arasında iletişim kuran tarafların gerçekleştirdiği iletişimdir”(Güven, 2013:17).

Her aile zaman zaman hayatın güçlükleriyle karşılaşır. Sağlıklı aileler problemlerini daha kolay çözümlenebilir ve dengelerini koruyabilirler. Sağlıksız bir aile yapısı içerisinde yaşanan problemler ise ailenin dağılmasına bile sebep olabilir. Aileler problem çözme, stresle başa çıkma, etkili iletişim gibi konularda beceriler edinerek, aile birlikteliklerini destekleyerek ve güçlü aile olabilmenin temel noktalarını keşfederek aile sağlıklarını arttırabilirler(Canel, 2012:90). Diğer taraftan, aile bireyleri birbirini etkileyerek yaşadıkları için bir bireydeki üzüntü, heyecan, sevinç gibi özel durumlar diğer aile bireylerini de etkiler. Bu durumlar istenen veya istenmeyen hayatta herkesin karşılaşabileceği durumlar olabilir ve buna göre davranılmalıdır(Çalışkan ve Aslander, 2014:269).

Toplumun ve bireylerin aileden beklediği işlevlerin yerine gelmesi için temel şart, aile üyeleri arasındaki açık, sık ve olumlu bir iletişimdir (Kara, 2016:44). Bu bağlamda aile içi iletişimi zayıf ya da olumsuz olan bir ailede, bireyler duygusal zararlara maruz kalabilir. Aile içi sorunların çözümü için olumlu iletişim ana ilkedir ve yanlış anlaşılmalara azaltarak yakınlığı artırabilir. Bu nedenle aile bireylerinin birbirlerine, ortak zaman ayırmaları, iletişimle sorunların azalmasını sağlayabilir (Arabacı, 2011:37).

Bir ailede normal iletişim ve etkileşimi engelleyen unsurlar şu şekilde sıralanmışlardır:

- ✓ Aileyi ve bireyleri ilgilendiren konularda, derinlemesine konuşmadan kaçınma, yüzeysel konuşma ve geçiştirme,
- ✓ Konuya açıklama yapılmaması, karşı tarafın hareketlerini, düşüncelerini yorumlama ve tahmin yürütme,
- ✓ Geçmişteki üzücü ve tatsız olayları hatırlatma
- ✓ Aile bireyler üzerinde söz ile baskı kurmaya çalışma,
- ✓ Suçlama, olumsuz eleştiriler yapma,
- ✓ Aile bireylerine emir verme, tehdit etme,

- ✓ Samimiyetsizlik ve yalan söyleme,
- ✓ Alay, küçümseme, fikirlere değer vermeme,
- ✓ Hataları çok abartma,
- ✓ Özveriyi devamlı karşı taraftan bekleme,
- ✓ Kendini ifade etme imkânı vermeme vb. (Acat vd, 2012:5-6).

Aile içi iletişimde bireyin, aktif ve rasyonel olarak davranması, birbirlerinin farkında olması, takdir edilmesi, konumunu, hak ve sorumluluklarını bilerek bağımsız davranabilmesi ön planda tutulmaktadır. Bu nedenle aşağıda aile içi iletişimde dikkate alınması gereken bir kaç noktanın altının çizmesinde yarar olduğu düşünülmektedir.

- ✓ Eşlerin birbirleri ile açık iletişim (diyalog) kurmaları
- ✓ Anne ve babanın çocuklarına rol modeli oluşturdukları gerçeğinin dikkate almaları,
- ✓ Aile içi iletişimde gerektiğinde birbirlerinin davranışlarını sözel olarak takdir etmeleri, gerektiğinde ise çocuklarının onaylanmış davranışlarını ödüllendirilmeleri, ,
- ✓ Aile içi ilişkilerde hak ve sorumluluklarının neler olduğunun bilincinde olunması,
- ✓ Çocukları yetiştirirken denetimci özerk bir birey yetiştirme anlayışını geliştirmeleri,
- ✓ Eşlerin birbirlerine sevgi ve saygıyı ihmal etmemeleri, anne babaların çocuklarına sevgilerini vermeleri, çocuklarını sevgi ve ilgi ortamında yetiştirmeleri,
- ✓ Aile üyelerinin uzlaşmacı, eşitlikçi ve paylaşımcı ilişkileri geliştirmeleri ve çocuklarına aktarmaları,
- ✓ Anne babanın çocukları ile arkadaş olmalarına özen göstermeleri,
- ✓ Aile üyeleri birbirlerini anlamak adına empati kurarak, değerlendirmeleri önerilmektedir(Görgün-Baran, 2004:40).

Salgınlar dünya tarihinde yönetim ve yaşam değişikliklerine yol açan ve global etkileri olan sağlık olaylarıdır. En büyük çapta yaşanan örnekleriyle bu etkileri görmek mümkün olmuştur. Tarihteki salgınlar, beslenmeden mimariye ve hatta imparatorlukların yıkımına kadar birçok konuda yeni gelişmelerin nedeni kabul edilmiştir(TÜBA Covid-19 Pandemi Değerlendirme Raporu, 2020:22). pandemi ile mücadele sürecinde hızlı etkin ve sık güncellenen kararlar hayata geçirilebilmiştir. Kamuda vatandaşların topluca bulunacağı ve bulaş riskinin artacağı ortamlara yönelik olasılıkları ortadan kaldıracı tedbirler alınmıştır. Kamuda ve özel sektörde esnek mesai, dönüşümlü mesai, evden çalışma alternatif yöntemlerinin mevzuat altyapısı düzenlenmiştir(TÜBA Covid-19 Pandemi Değerlendirme Raporu, 2020:30). Bu tedbirlerden biri de bireylerin evde kalarak izolasyon sağlanmaya çalışılmıştır. Bireyler sosyal yaşamlarını evde sürdürmeye çalışmıştır.

Koronavirüs (COVID-19) salgını, Türkiye'de ilk vaka 11 Mart 2020'de görüldü. Türkiye'de ilk vakanın görülmesinin ardından yurt genelinde kademeli önlemler alınmıştır. Bu önlemlerin başında bireylerin evde kalarak virüsün yayılmasını engellemek için uzun bir süre izole olan bireyler ve aileler bu süreçte birlikte vakit geçirmelerine neden olduğunu söyleyebiliriz.

“(COVID-19) bireysel alışkanlıkları ve sosyal yaşantıyı da büyük ölçüde değiştirdiği söylenebilir. Virüsün hayatımıza girmesiyle birlikte sosyal mesafe ve karantina dönemi gibi farklı kavramları da beraberinde getirmiştir. Alınan tedbirler doğrultusunda evde kendimize, ailemize veya eşimize ayırdığımız vakit büyük oranda artmıştır. Evden çalışma sisteminin artmasıyla birlikte iş stresi de aynı zamanda eve taşındığını söyleyebiliriz. Hem hastalıkla ilgili kaygılı bir süreç, panik hali hem de normal rutinin dışında dört duvar arasında yaşamın çiftler arasındaki ilişkileri de zorlaması kaçınılmaz bir sonuç olarak görebiliriz” (www.hurriyet.com.tr).

“Evlerimizde kaldığımız bu süreçte duygu durumu değişikliklerini ortaya dökmenin ve kaygı yükseldiğinde, stres, tahammülsüzlük, daha şüpheli ve suçlayıcı eğilimde olmakta, uykusuzluk problemleri, içe kapanma, motivasyon düşüklüğü, keyifsizlik, iştahsızlık veya daha fazla yemek yeme ihtiyacında bulunabilirler (www.hurriyet.com.tr).

“Aile içi tartışmalar can sıkıntısından doğabilir, çiftler arasında sesin yükselmesi tartışmalara yol açabilecek hassas konuları konuşmak gibi yaygın iletişim tuzaklarından kaçınılmalı. İletişimin gücünden ve teknolojinin imkânlarından faydalanılması gerekiyor. Gündelik yaşamınızı ev içerisinde olabildiğince rutinlerinizi bozmadan sürdürün. Sevdiklerinizle telefonla veya görüntülü görüşüp sosyal çevrenizle iletişimde kalın. Bu anlaşmazlıkların nedenleri arasında öncelikle iletişimsizlik gelmektedir. İletişim becerileri zayıf olan çiftler bu süreci karantina gibi yaşamış olabilir. Dinleme becerisi gelişmeyen, devamlı karşısındaki eşinin sözünü kesen, “sen dilini” kullanan, eleştiren, yargılayan çiftler bu dönemi kötü geçirmiş olabilir” (www.hurriyet.com.tr).

Toplumsal yaşamın yavaşladığını bu karşılık evlerin içerisinde hiç olmadığı kadar hareketliliğe neden olan pandemi, anne, baba ve çocuklar, iç içe olmak durumunda kalmışlardır. Pandemi ev içi alışkanlıklarında ve yaşam pratiğindeki mecburi değişimler yapmak durumunda kalınmış ve bireyleri etkilemiş durumdadır diyebiliriz. Ebeveynler, daha sinirli, tez canlı ve gerginleşebilir. Her durumda, mesafenin korunması, ayarlanması ve duruma uyum sağlanması çaba gerektirecektir. Anne babanın birlikte hareket etmesi, iletişimin; ben dili üzerinden yürütülmesi hem daha empatik olacak hem de birçok çatışmanın önüne geçecektir. Bir arada geçirilen zamanlar olsa da ortak faaliyetlerin böyle zamanlarda aile sistemine katkı sağlayacağını söyleyebilir. Ortak aktivitelerde bulunmak, oyun oynamak, birlikte kültür-fizik hareketleri yapmak son derece önemlidir. Böyle dönemlerde “birliktelik duygusunun” son derece iyileştirici olduğu unutulmamalıdır. Ortaya çıkan sosyal izolasyon ailelerin diğer toplumsal sistemlerle olan sınırlarını katılaştırmış ve daha az geçirgen sınırlar ortaya çıkmıştır. Komşu ve arkadaş ziyaretlerine sınırlama gelirken, aile içi bireylerin temas oranları ise artmıştır. Ebeveynler; çocuklarıyla, çocuklar anne babalarıyla çok sık temas etmeye başlamıştır. Aile içi sözel ve sözel olmayan iletişim; artmıştır, kapalı yerde kalmanın getirdiği temas artışı sağlıklı bir iletişimi de gerekli kılmaktadır. İletişimin birinci ve belki de en önemli ayağı karşısındaki kişiyi sözü bitene kadar dinlemek, söylenenin ne olduğunu anlamak, eğer anlaşılmasa sorulması ve ondan sonra cevap vermektir. Korona virüs pandemisi gibi kriz durumlarında aileler “denge durumunu” sürdürmekte zorluk yaşayabilirler (www.canakkaleolay.com).

Aileler, aşırı kaygılı, korkutucu, aşırı titiz, koruyucu kollayıcı yaklaşımlar sergileyebilmektedirler. Ebeveynlerin abartılı panik hissi, çocukları ve gençleri olumsuz etkileyebilir. (www.ankara.edu.tr).

Bireylerin olumlu davranış özelliklerini kazandığı ve geliştirdiği bir ortam olarak değerlendirilen aile ortamı, zaman zaman olumsuz bazı yaşantıların örseleyici sonuçlarının da ortaya çıktığı bir ortama dönüşebilir. Aile içinde ortaya çıkan öfke ve saldırganlık yaşantılarını, bireye zarar verici ve örseleyici yaşantılar içerisinde değerlendirebiliriz (Kaymak Özmen, 2004:28).

Aile bireyleri birbirini etkileyerek yaşadıkları için bir bireydeki üzüntü, heyecan, sevinç gibi özel durumlar diğer aile bireylerini de etkiler. Bu durumlar istenen veya istenmeyen hayatta herkesin karşılaşabileceği durumlar olabilir ve buna göre davranılmalıdır (Çalışkan ve Aslander, 2014:269).

2. YÖNTEM

Çalışmanın bu kısmında, katılımcılar açısından "Koronavirüs (COVID-19) Salgını ve Aile İletişimine” yönelik Karaman il merkezinde gerçekleştirilen çevrimiçi alan araştırmasının yöntemi ele alınmaktadır. Bu kapsamda, araştırmanın amacı ve soruları, araştırmanın evren ve örnekleme, araştırmanın sınırlılıkları, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizi konularına değinilmektedir

2.1. Araştırmanın Amacı ve Soruları

Katılımcılar açısından "Koronavirüs (COVID-19) Salgını ve Aile İletişimine yönelik katılımcıların algılarının ortaya konulması, Karaman il merkezinde gerçekleştirilen online alan araştırılması ile ölçülmesi araştırmanın temel amacını oluşturmaktadır. Bu amaç doğrultusunda uygulamaya konulan araştırma kapsamında belirlenen ve cevabı aranan sorular şu şekilde sıralanabilir:

- ✓ Covid-19 sürecinde aile iletişimini arttırdı mı?
- ✓ Covid-19 süreci aile içi şiddete neden olmuş mudur?
- ✓ Covid-19 süreci aile bireylerinin duygu durumunu etkiledi mi?
- ✓ Covid-19 süreci aile bireylerinin stres ve kaygıya neden olmuş mudur?
- ✓ Covid-19 sürecinde medya kamuoyunu yeterli bilgilendirdi mi ?
- ✓ Covid-19 sürecinde devletin aldığı tedbirleri yeterli buldu mu?
- ✓ Covid-19 sürecinde bireylerin stres ve korkusunu giderecek kamuoyu bilgilendirmesini doğru bulmuş mudur?

2.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini; Karaman ili merkezi içerisinde yaşayan ve Karaman il merkezi nüfusuna kayıtlı olan katılımcılardan oluşturmaktadır. Karaman Valiliğinden alınan bilgilere göre 2018 yılı nüfus sayımı sonuçlarına göre, Karaman il genelinde toplam 251.913 kişi yaşamaktadır. Karaman il merkezinin beldeler ve köyler dahil toplam nüfusu 194.018 olup, sadece il merkezinde yaşayan kişilerin sayısı 161.946'dır (www.karaman.gov.tr, 2019). Buradan hareketle araştırmanın evrenini Karaman ili merkezde ikamet eden bireylerden oluşmaktadır. Örneklem büyüklüğü ise %95 Güven Düzeyi ve % 5 Hata Payı oranları dikkate alındığında, evren içerisinde evren içinde örneklem en az 383 kişi olarak öngörülmüştür. Araştırma içerisinde gerçekleştirilecek olası sorunlar da göz önünde bulundurularak 400 kişi esas örneklem olarak seçilmiştir. Araştırma kapalı uçlu sorulardan oluşmuş anket formlarıyla, 400 kişiden oluşan basit tesadüfi örneklem kitlesi üzerinden seçmen niteliğine sahip on sekiz ve üzeri yaşta kişilerden seçilmiştir.

Basit tesadüfi örnekleme (simplerandomsampling). Her bir örnekleme birimine eşit seçilme ihtimalinin verilmesiyle (seçilen birimin yerine konulmasıyla) seçilen birimlerin örnekleme alındığı türe basit tesadüfi örnekleme adı verilmektedir. Bu örnekleme türünde evrendeki tüm birimlerin örnekleme seçilme olasılığı aynıdır. Dolayısıyla da örnekleme seçilen bir birimin seçimi diğer birimlerin seçimini etkilememektedir (Büyüköztürk vd., 2012, Altunışık vd., 2005).

2.3. Araştırmanın Kısıtlılıkları

Araştırma Karaman il merkezinde yaşayan katılımcılara yönelik olarak gerçekleştirilmiştir. Karaman il merkezinde yapılması sebebiyle, araştırma anketin yapıldığı il ve örneklem ile sınırlıdır ve elde edilen bulgu ve sonuçların ülke bütününe genellemesi amaçlanmamaktadır. Araştırma, Mart-Nisan 2020 de gerçekleştirilmiştir ve katılımcıların zamanla algıların değişebileceği düşünüldüğünden, araştırma yapıldığı zamanla sınırlıdır.

2.4. Veri Toplama Araçları, Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada veri toplama aracı olarak konu ile ilgili literatür taranarak oluşturulan “'Koronavirüs (COVID-19) Salgını ve Aile İletişimi” başlıklı online anket formu” kullanılmıştır. Formun hazırlanması noktasında konu ile ilgili literatür taranmış görüşme soruları bu çalışmanın yazarları tarafından hazırlanmıştır.

Araştırma verilerinin toplanmasında 26 soru oluşturulmuştur. Anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde demografik sorular ve ikinci bölümde Covid-19 sürecinde bireylerin içinde bulunduğu duygu durumu değişikliklerini ve aile iletişimine etkilerini ortaya koymayı amaçlayan sorulardan oluşmaktadır. İkinci bölüm Covid-19 sürecinde katılımcıların bireylerin içinde

bulunduğu duygu durumu değişikliklerini ortaya koyan 5'li Likert ölçeği ile ölçen 9 ifade oluşturulmuştur. Covid-19 pandemi sürecinde katılımcıların kısıtlı olması nedeniyle aile iletişimine etkileri üzerine 12 ifade oluşturulmuş ve medya üstünden Covid-19 sürecinde kamuoyu bilgilendirmeleri ve basın toplantılarını değerlendiren 5 ifadede oluşturulmuştur. 5'li likert ölçeğinde, Kesinlikle Katılmıyorum(1), Katılmıyorum(2), Kararsızım(3), Katlıyorum(4), Kesinlikle katılıyorum(5) Aralıklarında cevaplar alınmıştır.

Araştırmada, nicel veri toplama analiz yöntemlerinden birisi olan anket tekniğinden yararlanılmıştır. Alan araştırması katılımcılarla çevrimiçi anket uygulamasıyla gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler SPSS istatistik program kullanılarak elektronik ortamda işlenmiştir. Bu veriler ışığında Karaman İli merkez katılımcılarla gerçekleştirilen çevrimiçi anket uygulaması sonucunda veriler elde edilmiştir. İl merkezinde yaşayan 400 seçmene ulaşılarak, anket tekniği kullanılmıştır

Araştırmaya katılan vatandaşlara yönelik gerçekleştirilen anket çalışması sonucunda elde edilen verilerin analizinde sırasıyla; katılımcıların demografik özelliklerini belirlemek amacıyla frekans analizi, faktör analizi, cinsiyete göre Bağımsız Örneklem T-Testi; yaş, eğitim ve gelir düzeyindeki farklılaşmayı ortaya koymak için de Tek Yönlü Varyans Analizi(ANOVA) kullanılmıştır. Gerçekleştirilen analiz sonucunda elde edilen veriler tablolara ve yazıya aktarılmıştır.

3. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Çalışmanın bu kısmında araştırma sonucunda elde edilen bulgulara ve bulguların analizine yer verilmektedir. Bu kapsamda sırasıyla, araştırmanın geçerlilik ve güvenilirlik testleri, faktör analizi sonuçlar, demografik sonuçlar ve Covid-19 sürecinde medyanın rolüne yönelik katılımcıların görüşlerini içeren bulgular üzerinden değerlendirmeler yapılmaktadır.

3.1. Araştırmanın Geçerlilik ve Güvenilirliği ve Faktör Analizi

Bu çalışmada yapılan geçerlik ve güvenilirlik analizi sonucunda elde edilen Cronbach's Alpha değeri 0,818 dir¹. Alan araştırması kapsamında oluşturulan ölçek beş faktörden oluşmaktadır. Bu faktörler (aile iletişimi, duygu durumu, medya bilgilendirmeleri, aile içi şiddet ve kaygı ve stres) oluşmaktadır ve faktörler toplam varyansın %66,662'ni açıklamaktadır. Örneklem yeterliliğini ölçmek amacıyla uygulanan KMO testi sonucu 0,890 olarak hesaplanmıştır. Ölçekte belirlenen 5 faktöre ait özdeğerler ve bunların varyans açıklama oranları Tablo 1'de verilmiştir. Ayrıca, araştırma kapsamında belirlenen faktöre ait madde yükleri Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 1. Ölçek Faktörlerinin Varyans Açıklama Oranları

Faktörler	Özdeğer %	Varyans Açıklama	Kümülatif %
1	7,844	30,171	30,171
2	3,441	13,235	43,406
3	3,156	12,138	55,543
4	1,623	6,241	61,784
5	1,268	4,878	66,662

Tablo 2. Ölçek Maddelerinin Faktör Yükleri

Madde İçeriği	1	2	3	4	5
11Covid-19 sürecinde Aile içinde tartışmalar arttı	,897				
12Covid-19 sürecinde Aile içinde kavgalar çıktı	,884				
10 Covid-19 sürecinde Aile üyeleriyle anlaşmazlık yaşandı.	,858				
11 Covid-19 sürecinde Aile üyelerinde bağırılmalar oluştu	,792				
18Covid-19 sürecinde Aile bireyleri içine kapandı	,652				
21Covid-19 sürecinde Aile bireylerinin birbirlerine tahammülleri kalmadı	,651				
19Covid-19 sürecinde Aile bireylerinin iletişimine stress ve kaygı yansıdı	,572				
14Covid-19 sürecinde Aile içi şiddet yaşandı	,540				
3Covid-19 salgını sürecinde kendimi değersiz hissediyorum		,798			
4Covid-19 salgını sürecinde olumlu şeyler hissedemiyorum		,760			
2Covid-19 salgını sürecinde gelecekte bir beklentim kalmamış gibi hissediyorum.		,676			
9Covid-19 salgını sürecinde uyuyamıyorum çünkü hastalığa yakalanmaktan korkuyorum..		,601			

¹Chronbach Alpha testine göre, güvenilirlik katsayısı 0,60-0,80 değerleri arasında ise ölçeğin oldukça güvenilir olduğu sonucu ortaya konulmaktadır (Özdamar, 1999:520-522)

5Covid-19 salgını sürecinde çok çabuk endişeleniyorum		,569		
6Covid-19 salgını sürecinde fazla alıngan olduğumu düşünüyorum.		,554		
23Covid-19 sürecinde devlet tedbirleri ve medyanın uygulamaları doğru buluyorum			,918	
25Covid-19 sürecinde devlet tedbirleri yerinde buluyorum			,889	
22Covid-19 sürecinde kamuoyu bilgilendirmelerini yeterli görüyorum			,875	
24Covid-19 sürecinde devlet tedbirlerini gerekli görüyorum			,719	
26Covid-19 sürecinde Devletin her zaman doğru olanı yaptığını düşünüyorum.			,675	
16Covid-19 sürecinde Ailede farklı etkinliklerle iletişim güçlendi				,857
15Covid-19 sürecinde Ailede iletişim gelişti				,801
17Covid-19 sürecinde Aile bireyleri birbirine daha çok zaman ayırdı				,798
20Covid-19 sürecinde Aile bütünlüğü korku ve stresi azalttı				,643
7Covid-19 salgını sürecinde Covid-19'u düşünmek beni rahatsız ediyor				,781

3.2. Sosyo-Demografik Bulgular

Bu kısımda, araştırmaya dâhil olan seçmenlerin, sosyo-demografik özelliklerini (yaş, cinsiyet, eğitim durumu, gelir durumu) içeren bilgi ve bulgulara aşağıdaki tablolarda yer verilmektedir.

Tablo 3. Katılımcıların Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Dağılımları

Cinsiyet	N	%
Kadın	210	52,5
Erkek	190	47,5
Toplam	400	100,0
Yaş	N	%
18-30	137	34,3
31-45	174	43,5
46-60	73	18,3
61 ve üstü	16	4,0
Toplam	400	100,0
Eğitim	N	%
Lise altı	58	14,5
Lise veya dengi	127	31,8
Ön lisans	72	18,0
Lisans	44	11,0
Yüksek lisans	75	18,8
Doktora	24	6,0
Toplam	400	100,0
Gelir	N	%
2000 TL den az	58	14,5
2.000TL - 2999TL	85	21,3
3000 TL- 3999 TL	32	8,0
4000 TL - 4999 TL	57	14,3
5000 TL - 5999 TL	74	18,5
6000 TL - 6999 TL	39	9,8
7000 TL- 7999 TL	9	2,3
8000 TL ve üstü	46	11,5
Toplam	400	100,0

Tablo 3 incelendiğinde katılımcıların cinsiyet dağılımına baktığımızda %52,5'i kadınlardan %47,5'ü erkek ve oluşmaktadır

Araştırmaya katılanların yaş dağılımı %34,3'ü 18-30 yaş aralığında, %43,5'i 31-45 yaş aralığında, %18,3'ü 46-60 yaş aralığında, %4,0'ü 61 ve üstü yaş aralığındadır.

Araştırmaya katılanların eğitim düzeylerinin dağılımı %14,5'i Lise altı, %31,8'i Lise veya dengi, %18,0'i Ön lisans, %11,0'i Lisans, %18,8'i Yüksek lisans ve %6,0'sı Doktora düzeyinde olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan seçmenlerin gelir düzeylerinin dağılımı %14,5'i 2000 TL den az, %21,3'ü 2.000TL - 2999TL, %8,0'ü 3000 TL - 3999 TL arası, %14,3'ü 4000 TL - 4999 TL ve %18,5'i 5000 TL - 5999 TL %9,8'i 6000 TL - 6999 TL %2,3'ü 7000 TL- 7999 TL %11,5'i 8000 TL ve üstü arası gelir düzeyinde olduğu görülmektedir.

Tablo 4. Koronavirüs (Covid-19) Salgınının Aile İletişimine Etkisini Gösteren Dağılım

Koronavirüs (Covid-19) salgını aile iletişiminizi etkiledi mi?	N	%
Evet	181	45,3
Bazen	91	22,8
Hayır	128	32,0
Toplam	400	100,0

Tablo 4 incelendiğinde Koronavirüs (Covid-19) salgınının aile iletişimine etki düzeylerinin dağılımı %45,3'nün etkilediği, %22,8'nin bazen etkilediği ve %32,0'nin ise etkilemediği görülmektedir.

Tablo 6. 5'li Likert Ölçeğine Göre Puan Aralıkları

	Puan Aralıkları	Seçenekler
1	1,00-1,80	Kesinlikle Katılmıyorum
2	1,81-2,60	Katılmıyorum
3	2,61-3,40	Kararsızım
4	3,41-4,20	Katılıyorum
5	4,21-5,00	Kesinlikle Katılıyorum

Betimleyici/tanımlayıcı (descriptive) analiz tekniğiyle değerlendirmeye tabi tutulan önermeler ve elde edilen bulgular aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 7. Koronavirüs (COVID-19) Salgını ve Aile İletişimi Açısından Öneme Yönelik Algıları

Önermeler	N	Ort.	Std. Sp.	Katılma Düzeyi
1Covid-19 salgını sürecinde kendimi üzgün ve keyifsiz hissediyorum.	400	2,7600	1,32922	Kararsızım
2Covid-19 salgını sürecinde gelecekte bir beklentim kalmamış gibi hissediyorum	400	3,4850	1,38549	Katılıyorum
3Covid-19 salgını sürecinde kendimi değersiz hissediyorum	400	3,7700	1,44128	Katılıyorum
4Covid-19 salgını sürecinde olumlu şeyler hissedemiyorum	400	3,5975	1,37120	Katılıyorum
5Covid-19 salgını sürecinde çok çabuk endişeleniyorum.	400	3,1525	1,32991	Kararsızım
6Covid-19 salgını sürecinde fazla alıngan olduğumu düşünüyorum.	400	3,5250	1,35793	Katılıyorum
7Covid-19 salgını sürecinde Covid-19'u düşünmek beni rahatsız ediyor	400	2,7000	1,40711	Kararsızım
8Covid-19 ile ilgili haberleri ve hikayeleri seyrederken, sinirli ve gergin hale geliyorum.	400	2,9275	1,35530	Kararsızım
9Covid-19 salgını sürecinde uyuyamıyorum çünkü hastalığa yakalanmaktan korkuyorum.	400	3,9275	1,22310	Katılıyorum
10Covid-19 sürecinde aile üyeleri arasında bağırma oluşt.	400	3,7125	1,31498	Katılıyorum
11Covid-19 sürecinde Aile içinde tartışmalar arttı	400	3,8300	1,33061	Katılıyorum
12Covid-19 sürecinde Aile içinde kavgalar çıktı	400	4,0250	1,25432	Katılıyorum
13Covid-19 sürecinde Aile üyeleriyle anlaşmazlık yaşandı.	400	3,8250	1,35424	Katılıyorum
14Covid-19 sürecinde Aile içi şiddet yaşandı	400	4,4100	1,17275	Kes.Katılıyorum
15Covid-19 sürecinde Ailede iletişim gelişti	400	2,4075	1,23704	Katılmıyorum
16Covid-19 sürecinde Ailede farklı etkinliklerle iletişim güçlendi	400	2,4650	1,25607	Katılmıyorum
17Covid-19 sürecinde Aile bireyleri birbirine daha çok zaman ayırdı	400	2,1500	1,25357	Katılmıyorum
18Covid-19 sürecinde Aile bireyleri içine kapandı	400	4,0075	1,21290	Katılıyorum
19Covid-19 sürecinde Aile bireylerinin iletişimine stress ve kaygı yansıdı	400	3,4700	1,30513	Katılıyorum
20Covid-19 sürecinde Aile bütünlüğü korku ve stresi azalttı	400	2,5400	1,27179	Katılmıyorum
21Covid-19 sürecinde Aile bireylerinin birbirlerine tahammülleri kalmadı	400	3,9000	1,33208	Katılıyorum
22Covid-19 sürecinde kamuoyu bilgilendirmelerini yeterli görüyorum	400	2,6000	1,36185	Katılmıyorum
23Covid-19 sürecinde devlet tedbirleri ve medyanın uygulamaları doğru buluyorum	400	2,6275	1,34658	Kararsızım
24Covid-19 sürecinde devlet tedbirlerini gerekli görüyorum	400	2,0425	1,24884	Katılmıyorum
25Covid-19 sürecinde devlet tedbirleri yerinde buluyorum	400	2,4425	1,30420	Katılmıyorum
26Covid-19 sürecinde Devletin her zaman doğru olanı yaptığını düşünüyorum.	400	3,0850	1,36654	Kararsızım

Derece: 1= Hiç Katılmıyorum, 5= Kesinlikle katılıyorum

Tablo 7’de görüleceği üzere “Covid-19 sürecinde Aile içi şiddet yaşandı” önermeleri noktasında güçlü görüş birliğinin oluştuğunu göstermektedir. “Covid-19 salgını sürecinde gelecekte bir beklentim kalmamış gibi hissediyorum”, “Covid-19 salgını sürecinde kendimi değersiz hissediyorum”, “Covid-19 salgını sürecinde olumlu şeyler hissedemiyorum”, “Covid-19 salgını sürecinde fazla alıngan olduğumu düşünüyorum”, “Covid-19 salgını sürecinde uyuyamıyorum çünkü hastalığa yakalanmaktan korkuyorum”, “Covid-19 sürecinde aile üyeleri arasında bağırma oluştu”, “Covid-19 sürecinde Aile içinde tartışmalar arttı”, “Covid-19 sürecinde Aile içinde kavgalar çıktı”, “Covid-19 sürecinde Aile üyeleriyle anlaşmazlık yaşandı”, “Covid-19 sürecinde Aile bireylerinin iletişimine stress ve kaygı yansıdı” ve “Covid-19 sürecinde Aile bireylerinin birbirlerine tahammülleri kalmadı” önermeleri noktasında görüş birliğinin oluştuğunu göstermektedir. “Covid-19 salgını sürecinde kendimi üzgün ve keyifsiz hissediyorum”, “Covid-19 salgını sürecinde çok çabuk endişeleniyorum”, “Covid-19 salgını sürecinde Covid-19’u düşünmek beni rahatsız ediyor”, “Covid-19 ile ilgili haberleri ve hikayeleri seyrederken, sinirli ve gergin hale geliyorum”, ve “Covid-19 sürecinde Devletin her zaman doğru olanı yaptığını düşünüyorum” önermeleri noktasında kararsız kaldıkları söylenilebilir. “Covid-19 sürecinde Ailede iletişim gelişti”, “Covid-19 sürecinde Ailede farklı etkinliklerle iletişim güçlendi”, “Covid-19 sürecinde Aile bireyleri birbirine daha çok zaman ayırdı”, “Covid-19 sürecinde Aile bütünlüğü korku ve stresi azalttı”, “Covid-19 sürecinde kamuoyu bilgilendirmelerini yeterli görüyorum”, “Covid-19 sürecinde devlet tedbirlerini gerekli görüyorum” ve “Covid-19 sürecinde devlet tedbirleri yerinde buluyorum” önermeleri noktasında görüş birliğinin oluşmadığını göstermektedir.

Tablo 8. Koronavirüs (COVID-19) Salgını ve Aile İletişimi ile Cinsiyet Değişkeni Arasındaki İlişkiye Yönelik T Testi

	Erkek (n=210)		Kadın (n=190)		Bağımlı İki Grup t Testi	
	Ort.	Ss.	Ort.	Ss.	T	p
1Covid-19 salgını sürecinde kendimi üzgün ve keyifsiz hissediyorum.	2,69	1,31	2,83	1,34	1,100	0,272
2Covid-19 salgını sürecinde gelecekte bir beklentim kalmamış gibi hissediyorum	3,50	1,39	3,45	1,38	0,372	0,710
3Covid-19 salgını sürecinde kendimi değersiz hissediyorum	3,71	1,52	3,83	1,34	0,812	0,417
4Covid-19 salgını sürecinde olumlu şeyler hissedemiyorum	3,56	1,40	3,63	1,34	0,545	0,586
5Covid-19 salgını sürecinde çok çabuk endişeleniyorum.	3,26	1,32	3,02	1,32	1,810	0,071
6Covid-19 salgını sürecinde fazla alıngan olduğumu düşünüyorum.	3,61	1,33	3,42	1,38	1,384	0,167
7Covid-19 salgını sürecinde Covid-19’u düşünmek beni rahatsız ediyor	2,85	1,42	2,52	1,37	2,362	0,019*
8Covid-19 ile ilgili haberleri ve hikâyeleri seyrederken, sinirli ve gergin hale geliyorum.	3,05	1,35	2,78	1,34	1,944	0,050*
9Covid-19 salgını sürecinde uyuyamıyorum çünkü hastalığa yakalanmaktan korkuyorum.	3,88	1,23	3,97	1,20	0,800	0,595
10Covid-19 sürecinde aile üyeleri arasında bağırma oluştu.	3,76	1,30	3,65	1,33	0,866	0,424
11Covid-19 sürecinde Aile içinde tartışmalar arttı	3,87	1,34	3,77	1,31	0,729	0,387
12Covid-19 sürecinde Aile içinde kavgalar çıktı	4,13	1,17	3,90	1,32	1,902	0,466
13Covid-19 sürecinde Aile üyeleriyle anlaşmazlık yaşandı.	3,93	1,30	3,70	1,40	1,761	0,058
14Covid-19 sürecinde Aile içi şiddet yaşandı	3,60	1,50	3,09	1,52	3,400	0,001*
15Covid-19 sürecinde Ailede iletişim gelişti	2,20	1,14	2,63	1,29	3,579	0,871
16Covid-19 sürecinde Ailede farklı etkinliklerle iletişim güçlendi	2,31	1,15	2,63	1,34	2,540	0,000*
17Covid-19 sürecinde Aile bireyleri birbirine daha çok zaman ayırdı	2,00	1,11	2,31	1,37	2,451	0,011*
18Covid-19 sürecinde Aile bireyleri içine kapandı	4,02	1,19	3,98	1,23	0,365	0,715
19Covid-19 sürecinde Aile bireylerinin iletişimine stres ve kaygı yansıdı	3,59	1,23	3,33	1,37	1,948	0,050*
20Covid-19 sürecinde Aile bütünlüğü korku ve stresi azalttı	2,52	1,21	2,55	1,33	0,189	0,850
21Covid-19 sürecinde Aile bireylerinin birbirlerine tahammülleri kalmadı	3,88	1,33	3,92	1,33	0,300	0,764
22Covid-19 sürecinde kamuoyu bilgilendirmelerini yeterli görüyorum	2,60	1,40	2,60	1,31	0,000	1,000
23Covid-19 sürecinde devlet tedbirleri ve medyanın uygulamaları doğru buluyorum	2,72	1,40	2,51	1,27	1,581	0,115
24Covid-19 sürecinde devlet tedbirlerini gerekli görüyorum	2,14	1,29	1,92	1,18	1,775	0,077
25Covid-19 sürecinde devlet tedbirleri yerinde buluyorum	2,50	1,37	2,37	1,22	1,004	0,316
26Covid-19 sürecinde Devletin her zaman doğru olanı yaptığını düşünüyorum.	3,06	1,42	3,10	1,30	0,282	0,778

Tablo 8’de görüleceği üzere, Koronavirüs (COVID-19) Salgını ve Aile İletişimi ile cinsiyet değişkeni arasındaki ilişkiye yönelik T testinde istatistikî olarak anlamlı bir ilişki oluşmaktadır. Erkek katılımcılar “Covid-19 salgını sürecinde Covid-19’u düşünmek beni rahatsız ediyor”(A.O=2,85), (t=2,362, p=0,019), “Covid-19 ile ilgili haberleri ve hikâyeleri seyrederken, sinirli ve gergin hale geliyorum”(A.O=3,05), (t=1,944, p=0,0050), “Covid-19 sürecinde Aile içi şiddet yaşandı” (A.O=3,60), (t=3,400, p=0,001), “Covid-19 sürecinde Ailede farklı etkinliklerle iletişim güçlendi” (A.O=2,31), (t=2,540, p=0,000), “Covid-19 sürecinde Aile bireyleri birbirine daha çok zaman ayırdı” (A.O=2,00), (t=2,451, p=0,011), “Covid-19 sürecinde Aile bireylerinin iletişimine stres ve kaygı yansıdı” (A.O=3,59), (t=1,948, p=0,050) önermelerinin önemli olduğu görülmektedir. Erkek katılımcıların pandemi sürecinde aile içi şiddet yaşandığı ve ailede farklı etkinliklerle iletişim güçlendiği önermesine en fazla önem atfettiği görülmektedirler.

Tablo 9. Koronavirüs (COVID-19) Salgını ve Aile İletişimi ile Yaş Değişkeni Arasındaki İlişkiye Yönelik Anova Testi

Yaş	18-30 (n=137)		31-45 (n=174)		46-60 (n=73)		61 ve üstü (n=16)		Anova Testi	
	Ort.	Ss.	Ort.	Ss.	Ort.	Ss.	Ort.	Ss.	F	p
1Covid-19 salgını sürecinde kendimi üzgün ve keyifsiz hissediyorum.	3,52	1,54	3,98	1,29	3,78	1,39	3,43	1,89	2,976	0,032*
2Covid-19 salgını sürecinde gelecekte bir beklentim kalmamış gibi hissediyorum	3,32	1,40	3,79	1,27	3,69	1,41	3,25	1,61	3,550	0,015*
3Covid-19 salgını sürecinde kendimi değersiz hissediyorum	3,05	1,42	3,26	1,29	3,15	1,22	2,81	1,27	1,025	0,382
4Covid-19 salgını sürecinde olumlu şeyler hissedemiyorum	3,24	1,38	3,79	1,29	3,38	1,36	3,62	1,36	4,571	0,004*
5Covid-19 salgını sürecinde çok çabuk endişeleniyorum.	2,56	1,42	2,73	1,37	2,95	1,42	2,25	1,39	1,811	0,145
6Covid-19 salgını sürecinde fazla alıngan olduğumu düşünüyorum.	2,90	1,41	2,96	1,30	2,93	1,36	2,68	1,40	0,224	0,880
7Covid-19 salgını sürecinde Covid-19’u düşünmek beni rahatsız ediyor	2,56	1,42	2,73	1,37	2,95	1,42	2,25	1,39	4,092	0,007*
8Covid-19 ile ilgili haberleri ve hikâyeleri seyrederken, sinirli ve gergin hale geliyorum.	2,90	1,41	2,96	1,30	2,93	1,36	2,68	1,40	0,171	0,916
9Covid-19 salgını sürecinde uyuyamıyorum çünkü hastalığa yakalanmaktan korkuyorum.	3,67	1,35	4,10	1,08	4,06	1,14	3,56	1,41	1,059	0,366
10Covid-19 sürecinde aile üyeleri arasında bağırılmalar oluştu.	3,70	1,41	3,70	1,25	3,79	1,31	3,56	1,26	2,901	0,035*
11Covid-19 sürecinde Aile içinde tartışmalar arttı	3,69	1,40	3,84	1,34	4,02	1,16	3,93	1,28	3,447	0,017*
12Covid-19 sürecinde Aile içinde kavgalar çıktı	3,78	1,42	4,10	1,16	4,19	1,13	4,43	0,81	4,726	0,003*
13Covid-19 sürecinde Aile üyeleriyle anlaşmazlık yaşandı.	3,53	1,51	3,93	1,23	4,05	1,27	4,06	1,12	5,183	0,002*
14Covid-19 sürecinde Aile içi şiddet yaşandı	4,22	1,35	4,52	0,99	4,63	0,95	3,68	1,74	4,526	0,004*
15Covid-19 sürecinde Ailede iletişim gelişti	2,73	1,42	2,22	1,05	2,28	1,18	2,12	1,08	5,183	0,002
16Covid-19 sürecinde Ailede farklı etkinliklerle iletişim güçlendi	2,76	1,46	2,30	1,08	2,38	1,13	2,00	1,15	4,526	0,004*
17Covid-19 sürecinde Aile bireyleri birbirine daha çok zaman ayırdı	2,40	1,44	2,02	1,13	2,00	1,13	2,00	1,03	3,011	0,030*
18Covid-19 sürecinde Aile bireyleri içine kapandı	3,87	1,35	4,09	1,14	4,05	1,07	3,93	1,18	0,912	0,435
19Covid-19 sürecinde Aile bireylerinin iletişimine stres ve kaygı yansıdı	3,29	1,43	3,48	1,22	3,73	1,17	3,50	1,36	1,847	0,138
20Covid-19 sürecinde Aile bütünlüğü korku ve stresi azalttı	2,72	1,40	2,42	1,13	2,47	1,25	2,50	1,46	1,479	0,220
21Covid-19 sürecinde Aile bireylerinin birbirlerine tahammülleri kalmadı	3,60	1,47	4,13	1,17	3,94	1,26	3,68	1,57	4,254	0,006*
22Covid-19 sürecinde kamuoyu bilgilendirmelerini yeterli görüyorum	2,48	1,27	2,80	1,41	2,36	1,32	2,37	1,45	2,480	0,061
23Covid-19 sürecinde devlet tedbirleri ve medyanın uygulamaları doğru buluyorum	2,57	1,25	2,77	1,39	2,46	1,39	2,25	1,23	1,491	0,216
24Covid-19 sürecinde devlet tedbirlerini gerekli görüyorum	1,97	1,12	2,13	1,38	2,01	1,17	1,75	1,00	0,725	0,538
25Covid-19 sürecinde devlet tedbirleri yerinde buluyorum	2,41	1,25	2,54	1,37	2,32	1,22	2,12	1,31	0,845	0,470
26Covid-19 sürecinde Devletin her zaman doğru olanı yaptığını düşünüyorum.	2,88	1,33	3,24	1,37	3,13	1,36	2,81	1,32	2,076	0,103

Tablo 9’da görüleceği üzere, Koronavirüs (COVID-19) Salgını ve Aile İletişimi ile yaş değişkeni arasındaki ilişkiye yönelik Anova testinde istatistikî olarak anlamlı bir ilişki oluşmaktadır. 31-45 yaş grubu katılımcılar, “Covid-19 salgını sürecinde kendimi üzgün ve keyifsiz hissediyorum.” (A.O=3,98), (t=2,976, p=0,032), “Covid-19 salgını sürecinde gelecekte bir beklentim kalmamış gibi hissediyorum” (A.O=3,79), (t=3,550, p=0,015),ve “Covid-19 salgını sürecinde olumlu şeyler hissedemiyorum” (A.O=3,79), (t=4,571, p=0,004) ve “Covid-19 sürecinde Aile bireylerinin birbirlerine tahammülleri kalmadı” (A.O=4,13), (t=4,254, p=0,006) önermelerini önemli bulduğu görülmektedir. Bu bağlamda 31-45 yaş grubunu psikolojik, motivasyon olarak düşük olduğu ve aile bireylerinin birbirlerine tahammül edemediğini söyleyebiliriz. 46-60 yaş grubu katılımcılar ise “Covid-19 salgını sürecinde Covid-19’u düşünmek beni rahatsız ediyor” (A.O=2,95), (t=4,092, p=0,007), “Covid-19 sürecinde aile üyeleri arasında bağırılmalar oluştu” (A.O=3,79), (t=2,901,

$p=0,035$), “Covid-19 sürecinde Aile içinde tartışmalar arttı” (A.O=4,02), ($t=3,447$, $p=0,017$), “Covid-19 sürecinde Aile içi şiddet yaşandı” (A.O=4,63), ($t=4,526$, $p=0,004$), önermelerini önemli bulduğu görülmektedir. Bu bağlamda bu yaş grubunda pandemi sürecinde evde geçirilen süreçte aile içinde tartışmalar ve aile içinde şiddet yaşandığı görüşündedirler. 61 ve üstü yaş grubu katılımcılar, “Covid-19 sürecinde Aile içinde kavgalar çıktı” (A.O=4,43), ($t=4,726$, $p=0,003$), ve “Covid-19 sürecinde Aile üyeleriyle anlaşmazlık yaşandı” (A.O=4,06), ($t=5,183$, $p=0,002$) önermelerini önemli bulduğu görülmektedir. Bu bağlamda bu yaş grubu katılımcıların sokağa çıkma kısıtlamaları içinde olmalarından dolayı stres ve evde zorunlu kalmadan kaynaklı kavga ve anlaşmazlıklara düştükleri söylenebilir. 18-30 yaş grubu katılımcılar ise “Covid-19 sürecinde Ailede iletişim gelişti” (A.O=2,73), ($t=5,183$, $p=0,002$), “Covid-19 sürecinde Ailede farklı etkinliklerle iletişim güçlendi” (A.O=2,76), ($t=4,526$, $p=0,004$), ve “Covid-19 sürecinde Aile bireyleri birbirine daha çok zaman ayırdı” (A.O=2,40), ($t=3,011$, $p=0,030$) önermelerini önemli bulduğu görülmektedir. Bu bağlamda bu yaş grubu katılımcıların pandemi döneminde aile bireylerinin bir arada olmasında iletişimin normal sürece göre daha da artması ve aile bireyleri arasında farklı aktivitelere yönelmesi kriz döneminde ailelerin birlikteliği daha olumlu geçirdiğini söylemek mümkündür.

Tablo 9. Koronavirüs (COVID-19) Salgını ve Aile İletişimi ile Eğitim Değişkeni Arasındaki İlişkiye Yönelik Anova Testi

	Eğitim												ANOVA TESTİ	
	Lise altı (n=58)		Lise veya dengi (n=127)		Ön lisans (n=72)		Lisans (n=44)		Yüksek lisans (n=75)		Doktora (n=24)			
	Ort.	Ss.	Ort.	Ss.	Ort.	Ss.	F	Ss.	Ort.	Ss.	Ort.	Ss.	F	p
1Covid-19 salgını sürecinde kendimi üzgün ve keyifsiz hissediyorum.	2,77	1,53	2,64	1,28	2,72	1,28	2,84	1,37	2,73	1,35	3,37	0,87	1,272	0,275
2Covid-19 salgını sürecinde gelecekte bir beklentim kalmamış gibi hissediyorum	3,74	1,39	3,36	1,38	3,25	1,48	3,45	1,45	3,58	1,24	3,95	1,19	1,670	0,141
3Covid-19 salgını sürecinde kendimi değersiz hissediyorum	3,81	1,52	3,62	1,47	3,70	1,51	3,75	1,48	3,92	1,35	4,16	0,96	0,801	0,549
4Covid-19 salgını sürecinde olumlu şeyler hissedemiyorum	3,51	1,54	3,48	1,39	3,45	1,39	4,00	1,21	3,66	1,27	3,83	1,23	1,293	0,266
5Covid-19 salgını sürecinde çok çabuk endişeleniyorum.	3,03	1,41	3,06	1,26	3,26	1,47	3,36	1,36	2,88	1,17	4,04	1,04	3,404	0,005
6Covid-19 salgını sürecinde fazla alıngan olduğumu düşünüyorum.	3,79	1,32	3,27	1,44	3,65	1,37	3,63	1,36	3,44	1,24	3,87	1,07	1,894	0,094
7Covid-19 salgını sürecinde Covid-19'u düşünmek beni rahatsız ediyor	2,55	1,50	2,73	1,42	2,73	1,46	2,81	1,36	2,48	1,31	3,25	1,18	1,319	0,255
8Covid-19 ile ilgili haberleri ve hikâyeleri seyrederken, sinirli ve gergin hale geliyorum.	2,55	1,33	2,88	1,35	3,36	1,47	2,97	1,37	2,78	1,22	3,08	1,13	2,678	0,021
9Covid-19 salgını sürecinde uyuyamıyorum çünkü hastalığa yakalanmaktan korkuyorum.	3,77	1,33	3,65	1,28	3,95	1,34	4,06	1,06	4,38	0,91	3,95	0,95	3,826	0,002
10Covid-19 sürecinde aile üyeleri arasında bağrılmalar oluştu.	3,50	1,44	3,80	1,23	3,88	1,42	3,45	1,24	3,69	1,28	3,75	1,25	1,029	0,400
11Covid-19 sürecinde Aile içinde tartışmalar arttı	3,84	1,32	3,82	1,30	3,97	1,32	3,86	1,42	3,70	1,36	3,70	1,30	0,338	0,890
12Covid-19 sürecinde Aile içinde kavgalar çıktı	4,15	1,10	3,9	1,30	3,98	1,34	4,04	1,32	3,96	1,24	4,16	0,96	0,258	0,936
13Covid-19 sürecinde Aile üyeleriyle anlaşmazlık yaşandı.	4,01	1,20	3,72	1,42	3,86	1,41	3,90	1,36	3,73	1,32	3,91	1,21	0,506	0,772
14Covid-19 sürecinde Aile içi şiddet yaşandı	4,31	1,30	4,33	1,22	4,30	1,32	4,52	1,08	4,61	0,95	4,50	0,72	0,851	0,514
15Covid-19 sürecinde Ailede iletişim gelişti	2,22	1,06	2,43	1,32	2,58	1,31	2,31	1,21	2,38	1,17	2,41	1,17	0,604	0,697
16Covid-19 sürecinde Ailede farklı etkinliklerle iletişim güçlendi	2,25	1,16	2,43	1,35	2,77	1,35	2,25	1,18	2,46	1,11	2,58	1,05	1,533	0,178
17Covid-19 sürecinde Aile bireyleri birbirine daha çok zaman ayırdı	2,03	1,12	2,15	1,35	2,33	1,47	2,00	1,01	2,09	1,12	2,29	1,08	0,622	0,683

18Covid-19 sürecinde Aile bireyleri içine kapandı	4,03	1,16	3,88	1,27	4,11	1,28	3,93	1,26	4,12	1,11	4,08	1,01	0,562	0,729
19Covid-19 sürecinde Aile bireylerinin iletişimine stres ve kaygı yansdı	3,62	1,25	3,36	1,31	3,69	1,37	3,40	1,33	3,36	1,30	3,45	1,14	0,879	0,495
20Covid-19 sürecinde Aile bütünlüğü korku ve stresi azalttı	2,98	1,35	2,59	1,9	2,47	1,32	2,29	1,06	2,36	1,28	2,41	0,88	2,190	0,050
21Covid-19 sürecinde Aile bireylerinin birbirlerine tahammülleri kalmadı	3,87	1,33	3,79	1,40	3,80	1,49	4,04	1,18	4,00	1,21	4,20	0,97	0,676	0,642
22Covid-19 sürecinde kamuoyu bilgilendirmelerini yeterli görüyorum	2,41	1,40	2,90	1,43	2,47	1,27	2,52	1,40	2,46	1,21	2,37	1,34	1,948	0,086
23Covid-19 sürecinde devlet tedbirleri ve medyanın uygulamaları doğru buluyorum	2,46	1,36	2,89	1,41	2,48	1,16	2,68	1,44	2,50	1,24	2,29	1,42	1,800	0,112
24Covid-19 sürecinde devlet tedbirlerini gerekli görüyorum	2,06	1,30	2,14	1,30	2,09	1,14	2,06	1,31	1,84	1,11	1,87	1,39	0,675	0,643
25Covid-19 sürecinde devlet tedbirleri yerinde buluyorum	2,25	1,29	2,63	1,38	2,41	1,19	2,45	1,35	2,37	1,19	2,12	1,39	1,135	0,341
26Covid-19 sürecinde Devletin her zaman doğru olanı yaptığını düşünüyorum.	2,75	1,30	3,22	1,47	2,98	1,30	3,27	1,51	3,08	1,17	3,08	1,34	1,186	0,315

Tablo 9’da görüleceği üzere, Koronavirüs (COVID-19) Salgını ve Aile İletişimi ile eğitim değişkeni arasındaki ilişkiye yönelik Anova testinde istatistikî olarak anlamlı bir ilişki oluşmaktadır. Doktora eğitilmiş katılımcılar, “Covid-19 salgını sürecinde çok çabuk endişeleniyorum” (A.O=4,04), (t=3,404, p=0,005) önermesini önemli bulduğu görülmektedir. Bu bağlamda salgın sürecinin belirsizliğinin korku ve stresin bireylerde endişeye yol açtığını söylemek mümkündür. Ön lisans eğitilmiş katılımcılar, “Covid-19 ile ilgili haberleri ve hikâyeleri seyrederken, sınırlı ve gergin hale geliyorum” (A.O=3,36), (t=2,678, p=0,021) önermesini önemli bulduğu görülmektedir. Bu bağlamda salgın süreci ile ilgili haberlerin bu eğitim grubunda etki oluşturduğu sınırlı ve gergin bir duyguya neden olduğunu söylemek mümkündür. Yüksek lisans eğitilmiş katılımcılar, “Covid-19 salgını sürecinde uyuyamıyorum çünkü hastalığa yakalanmaktan korkuyorum” (A.O=4,38), (t=3,826, p=0,002) önermesini önemli bulduğu görülmektedir. Bu bağlamda Covid-19 salgını bireyleri kaygılandığı için uyku düzenini bozarak hastalanmaktan korkuya neden olduğunu söylemek mümkündür. Lise altı eğitilmiş katılımcılar ise “Covid-19 sürecinde Aile bütünlüğü korku ve stresi azalttı” (A.O=2,98), (t=2,190, p=0,050) önermesini önemli bulduğu görülmektedir. Bu bağlamda bu gruptaki katılımcıların aile birlikteliğinden güç aldıklarını ve pandemi sürecinde dayanışmaya neden olduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 10. Koronavirüs (COVID-19) Salgını ve Aile İletişimi ile Eğitim Değişkeni Arasındaki İlişkiye Yönelik Anova Testi

	Gelir																ANOVA TESTİ	
	2000 TL den az (n=58)		2.000TL - 2999TL (n=85)		3000 TL - 3999 TL		4000 TL - 4999 TL (n=57)		5000 TL - 5999 TL (n=74)		6000 TL - 6999 TL (n=39)		7000 TL - 7999 TL (n=9)		8000 TL ve üstü (n=46)		F	p
	Ort.	Ss.	Ort.	Ss.	Ort.	Ss.	Ort.	Ss.	Ort.	Ss.	Ort.	Ss.	Ort.	Ss.	Ort.	Ss.		
1	2,41	1,37	3,00	1,43	2,50	1,24	2,66	1,30	2,91	1,29	3,02	1,01	2,33	1,65	2,65	1,30	1,745	0,097
2	3,10	1,47	3,32	1,40	3,18	1,65	3,50	1,50	3,78	1,03	3,61	1,31	3,77	1,09	3,78	1,38	1,927	0,064
3	3,46	1,61	3,55	1,51	3,25	1,83	4,01	1,31	4,33	0,79	3,64	1,38	4,00	1,41	3,76	1,52	3,330	0,002*
4	3,37	1,43	3,54	1,40	3,28	1,65	3,50	1,55	4,05	1,04	3,41	1,06	4,33	0,86	3,58	1,40	2,199	0,034*
5	2,84	1,55	3,23	1,31	2,68	1,42	2,98	1,44	3,41	1,11	3,30	1,07	3,11	1,45	3,36	1,23	1,888	0,070
6	3,32	1,45	3,41	1,48	3,56	1,36	3,50	1,48	3,78	1,19	3,46	1,14	3,55	1,50	3,60	1,21	0,682	0,687
7	2,46	1,40	2,76	1,50	2,50	1,54	2,57	1,36	2,85	1,24	2,84	1,18	1,77	1,39	2,97	1,54	1,410	0,200
8	2,91	1,41	2,94	1,43	2,81	1,44	3,12	1,54	2,94	1,12	2,71	1,21	2,77	1,30	2,93	1,34	0,351	0,930
9	3,89	1,26	3,62	1,37	4,28	0,99	3,98	1,28	4,17	0,95	3,82	1,16	4,00	1,32	3,89	1,28	1,661	0,117
10	3,43	1,57	3,80	1,30	3,90	1,20	3,73	1,24	3,87	1,21	3,58	1,18	4,33	0,86	3,45	1,40	1,294	0,252
11	3,44	1,48	4,01	1,26	3,93	1,41	3,80	1,25	4,02	1,26	3,74	1,27	4,22	0,83	3,60	1,43	1,503	0,165
12	3,62	1,43	4,17	1,18	3,93	1,45	4,14	1,24	4,25	1,03	3,97	1,18	4,44	0,88	3,76	1,33	1,967	0,050*
13.	3,32	1,49	3,95	1,39	4,03	1,37	3,77	1,30	4,08	1,16	3,69	1,36	4,33	1,00	3,73	1,35	2,019	0,049*
14	3,93	1,50	4,21	1,38	4,46	1,13	4,40	1,30	4,77	0,48	4,76	0,48	5,00	0,00	4,34	1,17	3,781	0,001*
15	2,60	1,38	2,60	1,26	2,25	1,27	2,29	1,29	2,17	0,99	2,56	,09	3,00	1,73	2,17	1,17	1,648	0,121

16	2,58	1,45	2,58	1,36	2,53	1,13	2,31	1,39	2,25	1,06	2,48	0,96	3,00	1,73	2,43	1,08	0,849	0,547
17	2,34	1,40	2,40	1,44	2,03	0,93	2,00	1,32	2,05	1,09	1,76	0,84	2,77	1,85	2,06	1,08	1,794	0,087
18	3,79	1,38	3,96	1,35	4,03	1,25	4,10	1,16	4,02	0,99	4,25	0,96	4,00	1,41	3,97	1,23	0,566	0,784
19	3,20	1,50	3,48	1,28	3,56	1,58	3,61	1,33	3,58	1,08	3,46	1,23	3,11	1,26	3,43	1,24	0,635	0,727
20	2,53	1,46	2,74	1,33	2,50	1,36	2,43	1,30	2,41	1,22	2,46	0,91	2,55	1,66	2,58	1,04	0,482	0,848
21	3,27	1,65	3,95	1,36	3,84	1,58	4,10	1,19	4,00	1,17	4,12	1,03	4,00	1,58	4,00	1,05	2,362	0,023*
22	2,17	1,24	2,68	1,34	3,34	1,38	2,56	1,45	2,37	1,30	2,64	1,32	3,11	1,61	2,73	1,28	2,856	0,006*
23	2,32	1,17	2,45	1,29	3,40	1,38	2,68	1,45	2,63	1,33	2,66	1,34	3,00	1,58	2,58	1,32	2,306	0,026*
24	1,91	0,97	2,04	1,18	2,43	1,45	1,78	1,04	2,02	1,38	2,12	1,43	2,33	1,58	2,13	1,27	1,010	0,423
25	2,18	1,13	2,27	1,21	3,06	1,36	2,49	1,39	2,41	1,29	2,61	1,38	2,55	1,87	2,45	1,25	1,699	0,108
26	2,70	1,28	2,95	1,47	3,37	1,40	3,14	1,39	3,12	1,32	3,30	1,15	3,88	1,36	3,13	1,37	1,591	0,136

Not: tablolarda önermeleri 1-26 kadar sayı ile verildi. Metin içine yerleşmesi adına

Tablo 9’da görüleceği üzere, Koronavirüs (COVID-19) Salgını ve Aile İletişimi ile gelir değişkeni arasındaki ilişkiye yönelik Anova testinde istatistikî olarak anlamlı bir ilişki oluşmaktadır. 5000 TL - 5999 TL gelire sahip katılımcılar, “Covid-19 salgını sürecinde kendimi değersiz hissediyorum” (A.O=4,33), (t=3,330,p=0,002) önermesini önemli bulduğu görülmektedir. 7000 TL- 7999 TL gelire sahip katılımcılar, “Covid-19 salgını sürecinde olumlu şeyler hissedemiyorum” (A.O=4,33), (t=2,199,p=0,034), “Covid-19 sürecinde Aile içinde kavgalar çıktı” (A.O=4,44), (t=1,967,p=0,050), “Covid-19 sürecinde Aile üyeleriyle anlaşmazlık yaşandı.” A.O=4,33), (t=2,019,p=0,049), “Covid-19 sürecinde Aile içi şiddet yaşandı” (A.O=5,00), (t=3,781,p=0,001) önermelerini önemli bulduğu görülmektedir. 6000 TL - 6999 TL gelire sahip katılımcılar, “Covid-19 sürecinde Aile bireylerinin birbirlerine tahammülleri kalmadı” (A.O=4,12), (t=2,367,p=0,023) önermesini önemli bulduğu görülmektedir. 3000 TL- 3999 TL gelire sahip katılımcılar, “Covid-19 sürecinde kamuoyu bilgilendirmelerini yeterli görüyorum” (A.O=3,34), (t=2,856,p=0,006) ve “Covid-19 sürecinde devlet tedbirleri ve medyanın uygulamaları doğru buluyorum” (A.O=3,40), (t=2,306,p=0,026) önermelerini önemli bulduğu görülmektedir. Bu bağlamda düşük gelirli katılımcılar daha çok pandemi sürecini devletin aldığı tedbirleri yeterli bulmakta, kamuoyu bilgilendirmeleri ve medyadan yaptığı bilgilendirmeleri doğru buldukları görüşünde oldukları söylenebilir. Orta düzey gelirli katılımcılar ise pandemi sürecinde evde kalmak bireyleri olumsuz etkileyerek moral ve motivasyonlarını düşürmüş ve uzun süre bir arada kalmak durumunda olan aile bireylerinin birbirlerini tahammül edemez hale geldiği görüşündedirler. Yüksek gelirli katılımcılar ise; pandemi sürecinde aile bireyleri arasındaki iletişim ve etkileşim olumsuzluktan öte kavgaların, anlaşmazlıkların ve aile şiddetin yaşandığı görüşündedirler diyebiliriz.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Korona virüs salgınından korunmak için aileler ve aile bireyleri hep birlikte sosyal izolasyonda bulunduğumuz bir süreçteyiz. Salgın sürecinin vermiş olduğu stres, kaygı, sıkıntı ve belirsizliğin bizi bu süreçte tahammülsüz bir insana dönüştürebileceği, buna karşın karantinayla birlikte çocuklarla olan ilişkinin ise olumlu etkilendiği görüldü. Korona virüs salgını nedeni ile karantina dönemi, aileleri içine kapanmasına neden olduğunu söyleyebiliriz. Bireylerin gelecekle ilgili kaygıları (işlerinin devamlılığı, çocukların eğitim durumu, borçların ödenmesi olabilir), içsel yetersizliğe yol açabileceğini, kişiyi güçsüz hissettirebileceğini söylemek mümkündür. Bu bağlamda, normal şartlarda olağan gelen durumlara karşı sabrı ve toleransı azalabileceği, aile bireylerine tepkisi şiddete yönelik olabileceğini söyleyebiliriz. Aile içindeki iletişimin devamlılığı önemsenmesi gerektiğini söyleyebiliriz. Öncelikle aile içi iletişimde aile fertlerinin birbirlerine karşı duygularını, üzüntülerini, korkularını ifade edebilmeleri, bugünlerin geçici olduğunu, güçlü aile bağları ile her zorluğu birlikte aşabileceklerini ifade etmeleri son derece önemlidir diyebiliriz. Korona virüs salgını, aile bireylerini çok strese ve korkuya sevk ettiği, bunun yanında sürekli evde kalma ailelerde gelecek korkusu ayrı bir sorun teşkil edeceğini söyleyebiliriz.

Sonuç olarak araştırma sonucunda elde edilen veriler dikkate alındığında ortaya konulacak tespit ve bulgular şu şekilde sıralanabilir:

- ✓ Araştırmaya katılan bireylerin Korona virüs salgınının aile iletişimini etkilediği görüşünü ortaya koymuştur.
- ✓ Erkek katılımcıların Korona virüs salgını sürecinde aile içi şiddet yaşandığını ve bu süreçte bazı ailelerin ev ortamında farklı etkinliklerle aile iletişimini güçlendirdiği görüşünü ortaya koymuştur.
- ✓ 31-45 yaş grubu katılımcılar Korona virüs salgın sürecinde uzun süre evde kalmanın olumsuz bir ruh hali oluşturarak, moral ve motivasyon düşüklüğüne neden olduğu,
- ✓ 46-60 yaş grubu ise Korona virüs salgın sürecinin ailede tartışmalara neden olduğunu, aile bireylerinin birbirlerine tahammül edemez olduğu görüşünde,
- ✓ 61 yaş ve üzeri katılımcılar Korona virüs salgını sürecinde evde geçirilen sürede ailelerde kavga ve anlaşmazlıklara neden olduğu,
- ✓ 18-30 yaş grubu katılımcılar ise, salgın süreci aile iletişimi açısından olumlu kazanımların olduğu, aile iletişiminin geliştiği ve aile bireyleri evde farklı etkinliklerle iletişimlerini daha da güçlendirerek aile iletişiminin farklı bir boyut kazandığını söylemek mümkündür. Aile bireylerinin çalışmalarından dolayı birbirlerine ayıramadığı vakti salgın sürecinde yakalayarak fırsata dönüştürebildiklerini söyleyebiliriz.
- ✓ Eğitim düzeylerine göre bakıldığında salgın süreci, yüksek eğitilmiş katılımcıları stres, korku ve kaygıya sevk ettiği, bunun sonucunda bireylerin uyuyamadığı ve uyku düzeninin bozulduğu görüşündedirler. Düşük eğitilmiş katılımcılar ise salgın sürecinde aile bütünlüğünün verdiği güvenle stres ve kaygıyı azalttığı görüşündedir.
- ✓ Gelir gruplarına göre bakıldığında düşük gelirli katılımcılar açısından salgın sürecinde devletin aldığı tedbirleri, uygulamaları, basın açıklamaları Koronavirüs salgınının hem ülkemizde hem de dünyadaki gelişmelerin medyadan duyurulması ve alınacak tedbirlerin tekrarlı bir biçimde kamuoyuna verilmesini doğru, yeterli ve dengeli olduğu görüşündedirler. Orta gelirli katılımcılar salgın sürecinden olumsuz etkilendiği moral ve motivasyonlarının düştüğünü, aile bireylerinin birbirlerine bile tahammüllerinin kalmadığı görüşündedirler. Yüksek gelirli katılımcılar ise salgın nedeniyle aile iletişimini olumsuz etkilediği, aile içinde etkileşim daha kırıncı, kavgalı, anlaşmazlıkların olduğu ve aile içi şiddete varan süreç olduğu görüşündedirler.

Sonuç olarak bu büyük, tehlikeli ve zorlu süreçte bazı öneriler:

- ✓ Evde kaldığımız süreyi mümkün olduğu kadar etkili ve verimli bir şekilde değerlendirmek gerekiyor.
- ✓ Kitap okumak, film izlemek, aile bireyleriyle birlikte etkinlikler yapmak, yeni şeyler öğrenmek özellikle spor yapmak faydalı olacaktır.
- ✓ Sosyal destek strese karşı bireyi koruyan bir tampon işlevi görmektedir. Sosyal destek, stres yaşayan veya güç durumdaki kişiye çevresindeki bireyler tarafından sağlanan maddi, duygusal ve zihinsel yardımlardır. Bu dönemi daha az zararlarla atlattırma ve kriz sürecini fırsata dönüştürmemize yardımcı olacaktır. Aile iletişiminin önemi böyle zorlu süreçte daha iyi anlaşıldığını söylemek mümkündür.

KAYNAKÇA

Acat, M. (2012). "Aile İçi Uyumlu Etkileşim", T.C Anadolu Üniversitesi Yayını No:2688, Açık Öğretim Fakültesi Yayını No:1654, Eskişehir.

Altunışık, R, Coşkun, R. ve Yıldırım, E. (2005). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri: SPSS Uygulamalı. (4. baskı), Sakarya, Sakarya.

Arabacı, N. (2011), “Ana-Baba-Çocuk İletişimini Değerlendirme Aracı'nın (ABÇİDA) Geliştirilmesi ve Ana-Baba-Çocuk İletişiminin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2012). Bilimsel Araştırma Yöntemleri, (11. baskı), Pegem Akademi, Ankara.

Canel, A. N. (2012).Aile Yaşam Becerileri, Nakış Yayınevi, İstanbul.

Canel, A. N. (2012).Evlilikte İletişim ve Yaşam Becerileri, Nakış Yayınevi, İstanbul.

Covid-19 Pandemi Değerlendirme Raporu. (2020). TÜBA Raporları, No: 34. 17 Nisan, Türkiye Bilimler Akademisi Yayınları, Ankara.

Çakmak, V. ve Koçyiğit, M. (2017). “Aksaray Sosyal Bilimler MYO Örneği Üzerinden Aile İçindeki İletişim Kalıplarının İncelenmesi”, Erciyes İletişim Dergisi “akademia”, Cilt. 5, S:1, 118-130.

Çalışkan, N. ve Aslanderen, M. (2014). “Aile İçi İletişim ve Siber Yaşam: Teorik Bir Çözümleme”, Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD) Cilt 15,Sayı 2,Ağustos, S: 263-277.

Ercan, E. Sabri. Arman, A. R. İnal Emiroğlu, N., Öztop, D. B. Ve Yalçın, Ö. Türkiye Çocuk Ve Genç Psikiyatrisi Derneği Covid-19 (Korona) Virüs Salgını Sırasında Aile, Çocuk Ve Ergenlere Yönelik Psikososyal Ve Ruhsal Destek Rehberi,<https://www.ankara.edu.tr/wpcontent/uploads/sites/6/2020/03/cogepdercovid-19rehberi30mart2020.pdf.pdf> Erişim tarihi: 15.04.2020

Evirgen, N (2010). “Aile İçi Örüntülerin Çocukların Algıları Açısından İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Giddens, A. (1997), Sociology, Polity Press, Cambridge UK.

Görgün-Baran, A. (2004). “Türkiye’de Aile İçi İletişim Ve İlişkiler Üzerine Bir Model Denemesi”, Hacettepe Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Dergisi, Güz, Sayı:1, s.31-41.

Güven, A. (2013). “Çocukta Benlik Gelişiminde Aile İçi İletişimin Rolü: İslam Dini Açısından Bir İnceleme”, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

<http://www.canakkaleolay.com/KORONA-VIRUS-SALGINI-VE-AILE-49269>. Erişim tarihi: 15.04.2020

<https://www.hurriyet.com.tr/aile/ebeveyn/iliskiler/koronavirusun-ciftler-arasindaki-iletisime-etkisi-neler-41490379> Erişim tarihi: 16.04.2020

Kara, G. (2006). “Halkla İlişkiler Fonksiyonunun Aile İçi İletişim Olgusuna Katkısı”, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İletişim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Halkla İlişkiler Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Karadağ, Ş. (2015). “Evlilik Uyumu İlişkisinde Aile İçi İletişiminin Rolü: Konya Örneği”, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Ana Bilim Dalı, Halkla İlişkiler Bilim Dalı, Doktora Tezi, Konya.

Kaymak Özmen, S. (2004). “Aile İçinde Öfke ve Saldırganlığın Yansımaları”, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, cilt: 37, sayı: 2, 27-39.

Kırık, A. M. (2014). “Aile ve Çocuk İlişkisinde İnternetin Yeri: Nitel Bir Araştırma”, Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, Cilt. 3, Sayı: 1, 337-347.

Özdamar, K. (1999). Paket Programlar İle İstatistiksel Veri Analizi, Kaan Kitabevi, Eskişehir.

Rose V. (1994) “Health education for parents with special needs”, Health Visitor 67(3):95-96.

Şahin, S. ve Aral, N. (2012). Aile İçi İletişim, Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi, 1(3), 55-66

Washington, GT. (2001) "Families in crisis", Nursing Management Chicago, 32(5):28-33.